

Opinie

► Energietransitie: 'Gaan we het nu echt doen?'

Over energiebesparing en duurzame energie was tot voor kort weinig nieuws te melden. Gevestigde organisaties deden hun best en periodiek schreef een minister een nota of notitie ter legitimatie van de bestaande koers. Kortom energiebesparing en duurzame energie leefden niet echt; alleen hoogopgeleide energieprofessionals hadden er iets mee. Iedereen onderschreef het belang. Ja, het is belangrijk, o zo belangrijk, maar ondertussen gebeurde er weinig. Zondagse voornemens, gebrek aan ambities en inspiratie. Kortom het thema energiebesparing leende zich goed voor een frisse wind onder de vlag van 'transitiebeleid'.

Een transitie is een systeeminnovatie over meerdere terreinen die enige tientallen jaren duurt en waarbij maatschappelijke organisaties en bedrijven samenwerken aan de ontwikkeling en uitvoering van een vernieuwende visie. De Task Force Energietransitie heeft medio 2006 een langetermijnvisie gepresenteerd inclusief transitiepaden om een duurzame energievoorziening te realiseren. Ten behoeve van de woning- en utiliteitsbouw schreef het Platform Energietransitie Gebouwde Omgeving in samenspraak met marktpartijen twee ambitieuze plannen. Over gebrek aan interesse van maatschappelijke organisaties en bedrijven is er weinig te klagen. Mede dankzij goed georganiseerde communicatie is inmiddels vrijwel iedereen op de hoogte van de ophanden zijnde energietransitie. Koplopers onder bedrijven, maatschappelijke organisaties en belangengroepen mochten meepraten, discussiëren, eten, dineren, drinken en feest vieren. Er is wat je noemt niet-Nederlands geïnvesteerd om de energietransitie in gang te zetten.

Opbrengst

De opbrengst van energietransitie in de gebouwde omgeving is tot dusver niet gering. Dat leidt ertoe dat energiebedrijven (EnergieNed), Bouwend Nederland, Uneto-VNI en bouwbedrijven (BAM) zich uitspreken over wat er te doen staat. Het kabinet toont zich van haar beste kant. Minister Cramer haakt aan bij de transitieplannen. Ze spreekt zich uit voor hooggestemde ambities: stapsgewijze aanscherping van energienormen voor nieuwbouw, zelfs energieneutrale nieuwbouw in 2020. De toonzetting is aangenaam uitdagend en prikkelend. Voor energiebesparing en duurzame energie is dat een nog nooit vertoonde geestdrift. Ondanks of misschien wel juist dóór de grote hoeveelheid milieuorganisaties is de toonzetting van beleidsplannen doorgaans behoorlijk onderkoeld geweest. En toch, nu de zegeningen zijn geteld de vraag: gaan we het ook echt doen? Tja, techniek wordt geen probleem genoemd. Evenmin als de kosten, want energie be-

sparen levert geld op. De plannen gaan uit van milieuwinst én economisch voordeel, dus waarom niet?

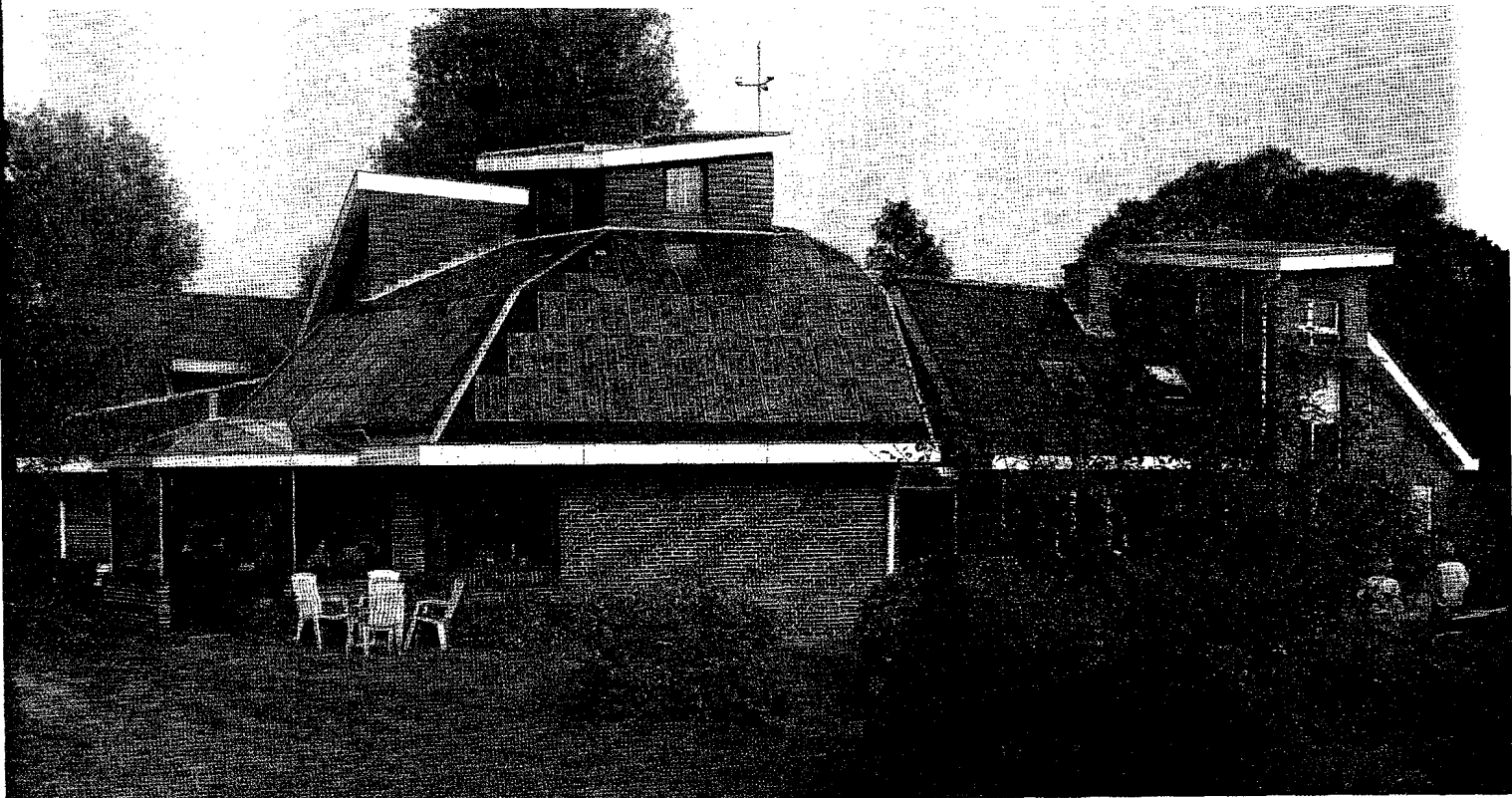
Verlanglijstjes

Het transitiebeleid mobiliseert enthousiaste mensen die op persoonlijke titel met leuke ideeën komen. Organisaties nemen geen deel aan het platform Energietransitie Gebouwde Omgeving, maar zij zijn uiteindelijk wel nodig om de plannen ook echt uit te voeren. Was het niet wat te gemakkelijk om enkele witte raven te laten meedenken over leuke plannetjes? Waarom waren de installateurs en architecten zo oordovend stil, wat vinden de toeleveranciers in de bouw, of de producenten van bouwmaterialen? Het is wel nodig dat zij op de hoogte zijn en ook meedoen.

Het platform Energietransitie Gebouwde Omgeving maakt in ieder geval veel los door verlanglijstjes te schrijven. Van verlanglijstjes worden de opstellers misschien wel warm, maar het honoreren van alle wensen is lastig. Er zijn veel te veel wensen en de wensen zijn onderling strijdig en concurrerend. Bovendien wilden we toch juist dat maatschappelijke organisaties, bedrijven en burgers zelf wat zouden gaan doen. Is de bouwsector wel echt geïnteresseerd in energietransities? De bouw beleeft qua omzet, werkgelegenheid en winst hoogtijdagen. Hebben ze wel tijd voor een duurzame energievoorziening?

En hoe denken de klanten van die bouwbedrijven, installateurs en energiebedrijven hierover? Van begin af aan was duidelijk dat er nu eindelijk eens wat met de bestaande woningbouw en utiliteitsbouw zou moeten gaan gebeuren. Waarom zouden eigenaar-bewoners nu plotseling wel investeren in duurzame maatregelen? Is een lage rente of groenfinanciering nu opeens wel voldoende? Gaat de Europese Energy Performance Building Directive (EPBD) veel los maken bij eigenaar-bewoners? Leeft Europees beleid in dit geval wel zo sterk bij burgers dat zij er iets aan gaan doen?

► dr. J.A.M. Hufen
Hans Hufen is werkzaam
als senior onderzoeker
en adviseur bij Questions,
Answers and More.
Info: www.qaplus.info

Deze nul-energiewoning Woubrugge is al in 1993 opgeleverd. De mogelijkheden om energie in de gebouwde omgeving te besparen zijn al lang bekend.

Waarom spreken corporaties zich niet uit voor een krachtige uitvoering van EPBD's en waarom zijn projectontwikkelaars zo terughoudend? Voor huurders is de betaalbaarheid van maatregelen geen bijzaak, maar is het juist de crux. Zijn corporaties ineens in staat om de betaalbaarheid van duurzame maatregelen te garanderen? Zijn zij of hun collega's bij gemeenten, energie-, installatie- en bouwbedrijven nu wel in staat om een normaal gesprek te voeren met hun clientèle? En waarom zou het nu op eens storm lopen in de bestaande utiliteitsbouw? Ja wettelijke normen genoeg, maar waarom werden die nooit gehandhaafd?

Zijn de geplande maatregelen bij nader inzien eigenlijk wel zo overtuigend? Wordt de CO₂-uitstoot ook echt beperkt door energiemeters en energieboxen? Waarom zouden klanten opeens meters gaan lezen, interpreteren en ernaar handelen? Is uit de speurtocht naar de 'klant achter de meter' van de energiebedrijven in de jaren negentig niet bekend dat bewoners en bedrijven gewoon licht en warmte willen? De plannen van Minister Cramer zijn abstract geformuleerd en laten veel te raden over. Er komt een 'cen-

trale uitvoeringsorganisatie' die coördineert en voorwaarden schept. Het Platform Energietransitie Gebouwde Omgeving heeft de behoefte aan regie en coördinatie inderdaad niet verminderd. We gaan samen aan de slag: "Alle sectoren onderschreven de ambitieuze klimaatdoelen." Waar staat dan toch die handtekening van al die partijen die de bouwsector vormen? Waarom zijn sommigen zo afwachtend of kritisch? Het enthousiasme van de Minister is prikkelend, maar ook naïef. Nee, spaarlampen kunnen niet verplicht worden en eigenaar-bewoners kunnen ook niet gedwongen worden om hun energiehuishouding aan te passen. De Taskforce Energietransitie was profetisch toen ze zei dat de Gebouwde Omgeving een lastige en zeurderige sector was. Het stadium van leuke plannetjes is voorbij: de belangrijke slag naar de praktijk dient zich aan. Het is maar goed dat de energietransitie zich uitstrekt over vele decennia. Kan er ook nagedacht worden over de vraag hoe beleidsvorming in de transitiekokers gevolgd kan worden door een voortvarende uitvoering? Voor beleidsuitvoering is meer nodig dan verlanglijstjes inzamelen. Volgens mij moeten we veel meer verwachten van de bouwsector dan het ondertekenen van abstracte voornemens.